

Poglavlje 43

Θουκυδίδου Ἱστορίαι Α 22, 1–4

O tekstu

Tekst koji čitamo ulomak je iz djela *Ἐυγγραφή περὶ τοῦ πολέμου τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* (*Spis o ratu Peloponežana i Atenjana* ili jednostavnije *Povijest Peloponeskoga rata*) atenskoga povjesničara Tukidida (460. – oko 396. pr. Kr.). Tukidid je sam sudjelovao u ratu, na njegovu početku, ali je zbog optužbi za izdaju kraj rata dočekaao u progonstvu.

Djelo se sastoji od osam knjiga, a prikazuje tijek rata do 411. pr. Kr. Tukidid je snažno utjecao na kasniju grčku historiografiju – Ksenofont piše *Grčku povijest* kao nastavak Tukididova djela – i na rimske povjesničare (Salustije, Tacit).

Odabrani je ulomak iz prve knjige. Tukidid objašnjava svoju metodu. U pristupu povijesnim zbivanjima on želi biti objektivan i zato podatke prikuplja sa svih (zaraćenih) strana, a posebno ističe kako zaključke izvodi iz kritički promišljenih dokaza. Razlikuje i dvije formalno različite komponente povjesnice. Jedan su dio govori, a drugi dio pripovijedanje događaja. Govore je sastavljao po onome što je sam čuo i vidio, ali i po podacima koje je sakupio. U rekonstruiranju događaja, u narativnim dijelovima, nije se pouzdavao samo u svoje dojmove, a i tuđe je podatke podvrgnuo najstrožim provjerama. Sve to čini njegovo djelo možda neprivlačnim izvedbeno (*ἐς ἀκρόασιν*), ali osigurava „stečevinu za sva vremena”, *κτῆμα ἐς αἰεὶ*.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 1.22.1–4

καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοὶ τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθὲν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστ' εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται.

τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβεῖα περὶ ἐκάστου ἐπεξελεθῶν.

ἐπιπόνως δὲ ἠύρισκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι.

καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανεῖται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.

Analiza i komentar

Καὶ ὅσα μὲν

λόγῳ

εἶπον

ἕκαστοι

ἢ μέλλοντες
 πολεμήσειν
 ἢ
 ἐν αὐτῷ
 ἤδη
 ὄντες,
 χαλεπὸν
 τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν
 τῶν λεχθέντων
 διαμνημονεῦσαι ἦν
 ἐμοί τε
 ῶν
 αὐτὸς
 ἤκουσα
 καὶ τοῖς
 ἄλλοθεν ποθεν
 ἐμοὶ
 ἀπαγγέλλουσιν·
 ὡς δ' ἂν ἐδόκουν
 ἐμοὶ
 ἕκαστοι
 περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων
 τὰ δέοντα
 μάλιστα εἰπεῖν,
 ἐχομένῳ
 ὅτι ἐγγύτατα
 τῆς ξυμπάσης γνώμης
 τῶν ἀληθῶς λεχθέντων,
 οὕτως εἴρηται.

- ὅσα... εἶπον odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu; ὅσα: „što god...”
- εἶπον § 254
- πολεμήσειν § 258, dopuna participia μέλλοντες
- ἐν αὐτῷ sc. τῷ πολεμεῖν
- ὄντες § 315
- τῶν λεχθέντων § 296
- διαμνημονεῦσαι § 267, složhenica μνημονεύω, dopuna imenskomu predikatu ἦν § 315; s dopunom u infinitivu: LSJ εἰμί A.VI
- ἐμοὶ τε... καὶ τοῖς... ἀπαγγέλλουσιν τε... καὶ „ne samo, nego i”; τοῖς ἀπαγγέλλουσιν poimeničeni particip u dativu poveži s izrazom χαλεπὸν... διαμνημονεῦσαι ἦν, o čemu ovisi i ἐμοὶ
- ἤκουσα § 267; rekcija τινος
- ὧν... ἤκουσα odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu koja u glavnoj ima ulogu objekta (predikat je ἦν διαμνημονεῦσαι): „ono što sam...”
- ἐδόκουν § 243
- ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι... εἰπεῖν... οὕτως εἴρηται zavisna poredbena rečenicu u inverziji (ὡς u korelaciji s οὕτως); Smyth 2475; modalna čestica ἂν otvara mjesto infinitivu εἰπεῖν, izriče mogućnost
- ἐμοὶ dopuna je ἐχομένῳ
- τῶν... παρόντων § 315, složhenica εἰμί
- τὰ δέοντα § 244, poimeničeni particip § 499: „ono što je potrebno, ono što je prikladno”
- εἰπεῖν § 254; infinitiv ovisan o ἐδόκουν
- ἐχομένῳ § 231; medijalno LSJ ἔχω C.2 (i 3): „držati se”
- ὅτι ἐγγύτατα adverbno, „što bliže”; LSJ ἐγγύς IV
- τῶν... λεχθέντων § 296, poimeničeni particip § 499; genitiv ima ulogu objekta uz τῆς ξυμπάσης γνώμης
- εἴρηται sc. ἐμοὶ; § 272

τὰ δ' ἔργα

τῶν πραχθέντων

ἐν τῷ πολέμῳ

οὐκ
 ἐκ τοῦ παρατυχόντος
 πυνθανόμενος
 ἤξιωσα
 γράφειν,
 οὐδ' ὡς
 ἐμοὶ
 ἐδόκει,
 ἀλλ' οἷς τε
 αὐτὸς
 παρῆν
 καὶ παρὰ τῶν ἄλλων
 ὅσον δυνατὸν
 ἀκριβείᾳ
 περὶ ἐκάστου
 ἐπεξελεθῶν.

τὰ δ' ἔργα τῶνπραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ „stvarni događaji u ratu, činjenice o zbivanjima u ratu”
 τῶνπραχθέντων § 296, poimeničeni particip
 οὐκ negira πυνθανόμενος
 οὐκ ἐκ τοῦ... οὐδ' ὡς... ἀλλ' οἷς... koordinacija rečeničnih članova s pomoću sastavnih i suprotnih veznika
 τοῦ παρατυχόντος § 254, složnica τυγχάνω
 πυνθανόμενος § 231
 ἤξιωσα § 267, augment § 235, otvara mjesto dopuni u infinitivu
 γράφειν § 231, dopuna predikatu
 οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει § 243, (negirana) zavisnosložena poredbena rečenica, Smyth 2475
 οἷς... παρῆν odnosna zamjenica οἷς uvodi zavisnu odnosnu rečenicu čiji je antecedent τὰ... ἔργα
 παρῆν § 315, složnica εἰμί
 ἐπεξελεθῶν § 254, složnica glagola ἔρχομαι, LSJ ἐπεξέρχομαι II.3

ὅσον δυνατὸν relativna zamjenica ὅσον uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, može se prevesti adverbno: „koliko je moguće...”

ἐπιπόνως δὲ ἠύρισκετο,
 διότι οἱ παρόντες
 τοῖς ἔργοις ἐκάστοις
 οὐ ταῦτ᾽
 περὶ τῶν αὐτῶν
 ἔλεγον,
 ἀλλ' ὡς ἐκατέρων
 τις
 εὐνοίας ἢ μνήμης
 ἔχοι.

ἠύρισκετο § 231

οἱ παρόντες § 315, složenica εἰμί, poimeničeni particip § 499

ἔλεγον § 231

ἐκατέρων „obiju zaraćenih strana”; objektni genitiv ovisan o genitivima εὐ-
 νοίας i μνήμης

ἔχοι § 231, iterativni optativ § 476.2; rekcija τινος: LSJ ἔχω B.II.2.b

ὡς... ἔχοι veznik uvodi zavisnu načinsku rečenicu, Smyth 2475

καὶ

ἔς μὲν ἀκρόασιν

ἴσως

τὸ μὴ μυθῶδες

αὐτῶν

ἀτερπέστερον φανεῖται·

ὅσοι δὲ βουλήσονται
 τῶν τε γενομένων
 τὸ σαφές
 σκοπεῖν
 καὶ τῶν μελλόντων
 ποτὲ αὖθις
 κατὰ τὸ ἀνθρώπινον
 τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι,
 ὠφέλιμα κρίνειν
 αὐτὰ
 ἀρκούντως ἕξει.

ἐς kod Tukidida uvijek umjesto εἰς

ἐς μὲν ἀκρόασιν... ὅσοι δὲ βουλήσονται... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica, izražava kontrast između dvaju vidova zabave i korisnosti

φανεῖται § 258; glagol nepotpuna značenja (kopulativni), ima imensku dopunu ἀτερπέστερον

αὐτῶν odnosi se, kao i malo niže αὐτὰ, na Tukididovo djelo

βουλήσονται § 258, otvara mjesto dopuni u infinitivu σκοπεῖν; objekt je te dopune τὸ σαφές

ὅσοι... βουλήσονται odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu u službi subjekta: „tko god...”

τῶν τε γενομένων... καὶ τῶν μελλόντων... koordinacija rečeničnih članova s pomoću sastavnih veznika

τὸ σαφές Tukidid se često, umjesto apstraktnim imenicama, koristi poimeničenim srednjim rodом pridjeva (ili participa); takva se poimeničena tvorba često modificira i dopunjava genitivom (τῶν τε γενομένων... καὶ τῶν μελλόντων...): „spoznati jasnu istinu o onome što...”

τῶν... γενομένων § 254, § 325.11; poimeničeni particip ovisan o τὸ σαφές σκοπεῖν § 243

τῶν μελλόντων genitiv ovisan o τὸ σαφές; otvara mjesto dopuni u infinitivu ποτὲ αὖθις „opet jednom” (tj. ako se povijest nekad ponovi)

ἔσσεσθαι § 315, dopuna uz τῶν μελλόντων; kao kopulativni glagol, oblik ima imenske dopune τοιούτων καὶ παραπλησίων

κρίνειν sc. τούτους (neizrečeni antecedent od ὅσοι δὲ βουλήσονται); § 231; dopuna uz ἔξει; uz glagol stoje dva akuzativa, ὠφέλιμα... αὐτὰ, „proci-jeniti da je što kakvo”

ἔξει § 258; ondje kao dopunu ima infintiv

ἀρκούντως ἔξει ἔχω s prilozima u perifrastičnoj konstrukciji preuzima zna-čenje glagola „biti”: „bit će dovoljno da...”

κτῆμά τε

ἔς αἰεὶ

μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα

ἔς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν

ξύγκειται.

τε „i tako”

αἰεὶ specifičnost Tukididova izričaja, uvijek umjesto αἰεὶ

μᾶλλον ἢ suprotstavlja dva para ideja (κτῆμά – ἀγώνισμα, ἔς αἰεὶ – ἔς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν)

ἀκούειν § 231; poimeničeni infinitiv § 497

ξύγκειται § 315.a; složenica κείμαι, pasiv glagola συντίθημι „sastavljati (priču)”, LSJ συντίθημι II.3, συγκεῖμαι LSJ II.2; Tukidid se uvijek koristi prijedlogom ξύν umjesto σύν, pa tako i u složenicama glagola